

Sud Europske unije
PRIOPĆENJE ZA MEDIJE br. 85/22

U Luxembourgju 17. svibnja 2022.

Presuda u predmetu C-600/19 Ibercaja banco,
u spojenim predmetima C-693/19 SPV Project 1503, C-831/19 Banco di
Desio e della Brianza i dr.,
te u predmetima C-725/19 Impuls Leasing România i C-869/19 Unicaja
Banco

Mediji i informiranje

Nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima: nacionalna postupovna načela ne mogu ograničavati prava koja osobe izvide iz prava Unije

Načelo djelotvornosti zahtijeva djelotvoran nadzor moguće nepoštenosti ugovornih odredbi

Svojim današnjim presudama, Sud, odlučujući u velikom vijeću, donosi odluku o više zahtjeva za prethodnu odluku koje su podnijeli španjolski sudovi te talijanski i rumunjski sud, a koji se odnose na tumačenje Direktive 93/13/EEZ¹ o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima.

Sudu je postavljeno pitanje mogu li nacionalna postupovna načela, kao što je pravomoćnost, ograničiti ovlasti nacionalnih sudova, osobito onih koji djeluju u području ovrhe, kako bi se ocijenila potencijalno nepoštena narav ugovornih odredbi. Jesu li načela nacionalnog postupovnog prava, s obzirom na to da u stadiju ovrhe ne omogućuju tu ocjenu – uključujući kad je riječ o postupanju ovršnog suda po službenoj dužnosti – u skladu s Direktivom 93/13?

Sud u tom pogledu podsjeća na važnost koju ima, kako u pravnom poretku Unije, tako i u nacionalnim pravnim porecima, **načelo pravomoćnosti**. Naime, kako bi se zajamčili ustaljenost prava i pravnih odnosa i dobro sudovanje, sudske odluke koje su postale konačne nakon iscrpljenja raspoloživih pravnih sredstava ili nakon isteka rokova predviđenih za korištenje tih sredstava više ne mogu biti dovedene u pitanje².

Međutim, Sud najprije podsjeća na to da sustav zaštite koji provodi Direktiva 93/13 počiva na ideji da se potrošač nalazi u slabijem položaju u odnosu na prodavatelja robe ili pružatelja usluga kad je riječ o pregovaračkoj snazi i razini informacija³. S obzirom na takav slabiji položaj, Direktiva 93/13 predviđa da nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača. Radi se o odredbi s obvezujućim učinkom kojoj je cilj zamijeniti formalnu ravnotežu koju ugovor uspostavlja stvarnom ravnotežom⁴.

Sud potom navodi da je nacionalni sud dužan po službenoj dužnosti ocijeniti nepoštenost ugovorne odredbe koja ulazi u područje primjene Direktive 93/13⁵, a države članice moraju osigurati primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnoga korištenja nepoštenih odredaba⁶.

U načelu, pravo Unije ne usklađuje postupke primjenjive na ocjenu navodne nepoštenosti ugovorne odredbe te su oni stoga dio nacionalnog pravnog poretka država članica. Nacionalne postupovne odredbe ipak moraju jamčiti **načelo djelotvornosti**, odnosno ispuniti zahtjev djelotvorne sudske zaštite⁷. U tom pogledu Sud ocjenjuje da se, ako ne postoji djelotvoran nadzor

¹ Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima [odredbama] u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.)

² Presuda od 6. listopada 2009., Asturcom Telecomunicaciones, [C-40/08](#)

³ Presuda od 26. siječnja 2017., Banco Primus, [C-421/14](#)

⁴ Presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., [C-154/15](#), [C-307/15](#) i [C-308/15](#) (vidjeti [PM br. 144/2016](#)).

⁵ Presuda od 14. ožujka 2013., Aziz, [C-415/11](#) (vidjeti [PM br. 30/13](#)).

⁶ Presuda od 26. lipnja 2019., Addiko Bank, [C-407/18](#)

⁷ Presuda od 10. lipnja 2021., BNP Paribas Personal Finance, [C-776/19 do C-782/19](#) (vidjeti [PM br. 100/21](#)).

moguće nepoštenosti odredaba predmetnog ugovora, ne može jamčiti poštovanje prava dodijeljenih Direktivom 93/13⁸.

Na temelju tih utvrđenja Sud donosi četiri današnje presude.

Predmet C-869/19, Unicaja Banco

Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe L i društva Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, čiji je pravni sljednik Unicaja Banco SA, u vezi s time što nacionalni žalbeni sud nije po službenoj dužnosti istaknuo žalbeni razlog koji se temelji na povredi prava Unije. Bankovna institucija odobrila je osobi L hipotekarni zajam. Tim je ugovorom bila predviđena „ugovorna odredba o najnižoj kamatnoj stopi” na temelju koje promjenjiva stopa ne može biti niža od 3 %. Osoba L protiv te institucije podnijela je tužbu radi utvrđivanja ništavosti te odredbe i povrata neosnovano plaćenih iznosa, smatrajući da tu odredbu treba proglašiti nepoštenom zbog netransparentnosti. Prvostupanjski sud prihvatio je tužbu, vremenski ograničivši restitucijske učinke na temelju nacionalne sudske prakse. Žalbeni sud, kojem je žalbu podnijela bankovna institucija, nije naložio povrat svih iznosa primljenih na temelju „ugovorne odredbe o najnižoj kamatnoj stopi”, s obzirom na to da osoba L nije podnijela žalbu protiv prvostupanjske presude. Prema španjolskom pravu, žalbeni sud ne može ukinuti ili preinačiti dio izreke presude koji nijedna stranka nije pobijala. To pravilo ima određene sličnosti s načelom pravomoćnosti. **Vrhovni španjolski sud** stoga je upitao Sud o usklađenosti nacionalnog prava s pravom Unije, osobito okolnosti da nacionalni sud – kojem je podnesena žalba protiv presude kojom se vremenski ograničava povrat iznosa koje je potrošač neosnovano platio na temelju odredbe koja je proglašena nepoštenom – ne može po službenoj dužnosti istaknuti razlog koji se temelji na povredi Direktive 93/13 i naložiti povrat svih navedenih iznosa.

Pozivajući se na svoju sudsku praksu, **Sud potvrđuje da se pravu Unije protivi nacionalna sudska praksa kojom se vremenski ograničavaju restitucijski učinci samo na iznose koji su neosnovano plaćeni na temelju nepoštene odredbe nakon objave sudske odluke** kojom je ta nepoštenost utvrđena sudskim putem⁹.

Sud također ocjenjuje da se primjenom predmetnih nacionalnih postupovnih načela onemogućuje ili pretjerano otežava zaštita tih prava, čime se povređuje načelo djelotvornosti. Naime, **pravu Unije protivi se primjena načelâ nacionalnog sudskog postupka**, na temelju kojih **nacionalni sud – kojem je podnesena žalba protiv presude kojom se vremenski ograničava povrat iznosa koje je potrošač neosnovano platio na temelju odredbe koja je proglašena nepoštenom – ne može po službenoj dužnosti istaknuti razlog koji se temelji na povredi te odredbe i naložiti povrat svih navedenih iznosa**, pod uvjetom da se to što predmetni potrošač nije osporavao to vremensko ograničenje ne može pripisati njegovoj potpunoj pasivnosti.

Predmet C-600/19, Ibercaja banco

Zahtjev je podnesen u okviru spora između osobe MA i društva Ibercaja Banco SA u vezi sa **zahtjevom za plaćanje kamata koje se duguju bankovnoj instituciji** zato što osobe MA i PO nisu izvršile ugovor o hipotekarnom zajmu koji su te stranke sklopile. Nadležni sud proglašio je ovrhu na nekretninama osiguranima hipotekom u korist društva Ibercaja Banco i odobrio ovrhu na teret potrošača. Osoba MA tek se tijekom ovrhe, odnosno nakon prodaje založene nekretnine na dražbi, pozvala na nepoštenost ugovorne odredbe o zateznim kamatama i ugovorne odredbe o najnižoj kamatnoj stopi, odnosno kad učinak pravomoćnosti i prekluzije ne dopušta sudu da po službenoj dužnosti ispita nepoštenost ugovornih odredbi, a potrošaču da ističe nepoštenost tih odredbi. Ugovor je ispitan po službenoj dužnosti u trenutku pokretanja postupka hipotekarne ovrhe a da ispitivanje spornih odredbi nije izričito ni spomenuto ni obrazloženo.

Sud smatra da se **pravu Unije protivi nacionalno zakonodavstvo koje, zbog učinka pravomoćnosti i prekluzije, ne dopušta ni sudu da po službenoj dužnosti ispita nepoštenost**

⁸ Presuda od 4. lipnja 2020., Kancelaria Medius, [C-495/19](#).

⁹ Presuda Gutiérrez Naranjo i dr., [C-154/15](#), [C-307/15](#) i [C-308/15](#), predhodno navedeni.

ugovornih odredbi u okviru postupka hipotekarne ovrhe ni potrošaču da, nakon isteka roka za podnošenje prigovora, ističe nepoštenost tih odredbi u tom postupku ili u kasnijem deklaratornom postupku, kada je sud po službenoj dužnosti već ispitivao navedene odredbe u pogledu njihove moguće nepoštenosti, ali sudska odluka kojom se odobrava hipotekarna ovrha ne sadržava nikakvo obrazloženje, čak ni sažeto, u kojem bi se potvrdilo postojanje tog ispitivanja niti se u njoj navodi da se ocjenu koju je sudac donio nakon navedenog ispitivanja više ne može pobijati ako se u navedenom roku ne podnese prigovor.

Unatoč tomu, kad je postupak hipotekarne ovrhe okončan i prava vlasništva prenesena su trećoj osobi, sud više ne može provesti ispitivanje nepoštenosti ugovornih odredbi koje bi dovelo do poništenja akata kojima se prenosi vlasništvo i dovesti u pitanje pravnu sigurnost prijenosa vlasništva na trećega koji je već izvršen. Međutim, u takvoj se situaciji potrošač mora moći pozvati u kasnijem odvojenom postupku na nepoštenost odredbi ugovora o hipotekarnom zajmu kako bi mogao djelotvorno i u potpunosti ostvarivati svoja prava na temelju Direktive s ciljem da mu se naknadi imovinska šteta uzrokovana primjenom tih odredbi.

Spojeni predmeti C-693/19, SPV Project 1503, i C-831/19, Banco di Desio e della Brianza i dr.

Zahtjevi za prethodnu odluku podneseni su u okviru spora između društava SPV Project 1503 Srl i Dobank SpA, u svojstvu mandatarata društva Unicredit SpA, s jedne strane, i osobe YB, s druge strane, i spora između društva Banco di Desio e della Brianza SpA i drugih kreditnih institucija, s jedne strane, i osoba YX i ZW, s druge strane, u pogledu ovršnih postupaka koji se temelje na ovršnim ispravama koje su postale pravomoćne. Talijanski ovršni sudovi pitaju se o nepoštenosti odredbe o ugovornoj kazni i odredbe o zateznim kamatama ugovorâ o zajmu, kao i nepoštenosti određenih odredbi ugovorâ o jamstvu. Na temelju tih ugovora vjerovnicima su izdani platni nalozi koji su postali konačni. Ipak, sudovi navode da na temelju načelâ nacionalnog postupovnog prava, ako potrošač nije podnio prigovor, pravomoćnost platnog naloga obuhvaća poštenost odredbi ugovora o jamstvu, i to i u slučaju kada sud koji je izdao taj nalog nije ni na koji način izričito ispitao njihovu nepoštenost.

Sud ocjenjuje da takav nacionalni propis može obvezu nacionalnog suda da po službenoj dužnosti ispita eventualnu nepoštenost ugovornih odredaba lišiti njezine biti. Zahtjev djelotvorne sudske zaštite traži da ovršni sud može ocijeniti, uključujući prvi put, eventualnu nepoštenost ugovornih odredaba na kojima se temelji platni nalog koji je izdao sud na zahtjev vjerovnika i protiv kojeg dužnik nije podnio prigovor.

Predmet C-725/19, Impuls Leasing România

Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe IO i društva Impuls Leasing România IFN SA povodom prigovora protiv postupka izvršenja ugovora o leasingu. Rumunjski sud navodi da ugovor o leasingu, na temelju kojega je pokrenuta ovrha, sadržava određene odredbe koje se mogu smatrati nepoštenima.

Međutim, rumunjsko zakonodavstvo ne omogućuje sudu nadležnom za ovrhu tražbine, kojemu je podnesen prigovor protiv te ovrhe, da po službenoj dužnosti ili na zahtjev potrošača ocijeni nepoštenost odredaba ugovora sklopljenog između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluge koji čini ovršnu ispravu, zbog toga što postoji tužba općeg prava povodom koje sud kojem je podnesena ta tužba može izvršiti nadzor nad nepoštenosti odredaba tog ugovora. Doduše, sud koji odlučuje o meritumu, kojem je podnesena tužba različita od one koja se odnosi na ovršni postupak, raspolaze mogućnošću prekida navedenog postupka. Međutim, potrošač koji traži prekid ovršnog postupka dužan je uplatiti jamstvo koje se izračunava na temelju vrijednosti predmeta tužbe.

Ipak, Sud smatra vjerojatnim da dužnik koji nije izvršio plaćanje ne raspolaze financijskim sredstvima potrebnima za osiguranje potrebnog jamstva. Osim toga, ti troškovi ne smiju biti takvi da odvrate potrošača od pokretanja postupka pred sudom u svrhu ispitivanja potencijalne

nepoštenosti ugovornih odredaba, tim više kada vrijednost predmeta podnesenih tužbi znatno prelazi ukupnu vrijednost ugovora.

Sud stoga ocjenjuje da se pravu Unije protivi takav nacionalni propis.

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da u okviru postupka koji se pred njima vodi upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

Cjelovit tekst i kratak prikaz presude ([C-600/19](#), [C-693/19](#) i [C-831/19](#), [C-725/19](#), [C-869/19](#)) objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Iliana Paliova ☎ (+352) 4303 4293